

**THE ISSUE OF AUTHORSHIP AND CREATIVITY IN ARTIFICIAL INTELLIGENCE-
BASED MUSIC: A THEORETICAL ANALYSIS FROM THE PERSPECTIVE OF
NATIONAL MUSICAL ART**

Ahmadjon Dadayev

**Professor of the Department of National Singing
Uzbekistan State Institute of Arts and Culture**

ABSTRACT

This article examines the transformation of the concepts of authorship and creativity in the context of music created on the basis of artificial intelligence from the perspective of national musical art on a theoretical and analytical basis. As the possibilities of generative algorithms for creating musical compositions expand, the issues of individual authorship and subjective creative intention inherent in the classical aesthetic model are being reconsidered. The study proposes a multi-layered (technical, informational and operational) model of authorship and analyzes the ontological features of the algorithmic generation process. It also discusses the possible impact of artificial intelligence music on national musical traditions, in particular, on schools of performance based on oral transmission and personal interpretation. The article justifies the need to manage artificial intelligence technologies based on aesthetic criteria, rather than denying them. In conclusion, it is emphasized that the ontological essence of art is associated with human consciousness, aesthetic intention and spiritual responsibility.

Key words: artificial intelligence, generative music, authorship, creativity, national musical art, algorithmic composition, aesthetic theory, cultural identity, master-disciple tradition, digital transformation.

**SUN'IIY INTELLEKT ASOSIDA YARATILGAN MUSIQA MUALLIFLIK VA
IJODKORLIK MASALASI: MILLIY MUSIQA SAN'ATI NUQTAI NAZARIDAN
NAZARIY TAHLIL**

Ahmadjon Dadayev

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

“Milliy qo‘shiqchilik” kafedrasi professori

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada sun'iy intellekt asosida yaratilgan musiqa sharoitida mualliflik va ijodkorlik tushunchalarining transformatsiyasi milliy musiqa san'ati nuqtai nazaridan nazariy-tahliliy asosda yoritiladi. Generativ algoritmlarning musiqiy kompozitsiya yaratish imkoniyatlari kengaygani sari, klassik estetik modelga xos bo'lgan individual mualliflik va sub'ektiv ijodiy niyat masalalari qayta ko'rib chiqilmoqda. Tadqiqotda mualliflikning ko'p qatlamli (texnik, ma'lumotli va operativ) modeli taklif etilib, algoritmik generatsiya jarayonining ontologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, sun'iy intellekt musiqasining milliy musiqa an'analari, xususan og'zaki uzatish va shaxsiy talqinga asoslangan ijrochilik maktablariga ehtimoliy ta'siri muhokama etiladi. Maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarini inkor etish emas, balki ularni estetik mezonlar asosida boshqarish zarurligi asoslab beriladi. Xulosa sifatida san'atning ontologik mohiyati insoniy ong, estetik niyat va ma'naviy mas'uliyat bilan bog'liq ekanligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, generativ musiqa, mualliflik, ijodkorlik, milliy musiqa san'ati, algoritmik kompozitsiya, estetik nazariya, madaniy identitet, ustoz-shogird an'anasi, raqamli transformatsiya

**ПРОБЛЕМА АВТОРСТВА И ТВОРЧЕСТВА В МУЗЫКЕ, СОЗДАННОЙ НА ОСНОВЕ
ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ С ТОЧКИ
ЗРЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА**

Ахмаджон Дадаев

Профессор кафедры «Национальное пение»

Государственный институт искусств и культуры Узбекистана

АННОТАЦИЯ

В данной статье на теоретическом и аналитическом уровне рассматривается трансформация понятий авторства и творчества в контексте музыки, созданной на основе искусственного интеллекта, с точки зрения национального музыкального искусства. По мере расширения возможностей генеративных алгоритмов для создания музыкальных произведений переосмысливаются вопросы индивидуального авторства и субъективного творческого замысла, присущие классической эстетической модели. В исследовании предлагается многоуровневая (техническая, информационная и операционная) модель авторства и анализируются онтологические особенности алгоритмического процесса генерации. Также обсуждается возможное влияние музыки, созданной с помощью искусственного интеллекта, на национальные музыкальные традиции, в частности, на школы исполнения, основанные на устной передаче и личном толковании. В статье обосновывается необходимость управления технологиями искусственного интеллекта на основе эстетических критериев, а не их отрицания. В заключение подчеркивается, что онтологическая сущность искусства связана с человеческим сознанием, эстетическим замыслом и духовной ответственностью.

Ключевые слова: искусственный интеллект, генеративная музыка, авторство, творчество, национальное музыкальное искусство, алгоритмическая композиция, эстетическая теория, культурная идентичность, традиция «мастер-ученик», цифровая трансформация

XXI asr boshlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi nafaqat texnik jarayonlarni, balki estetik tafakkur va madaniy ongini ham tubdan o'zgartira boshladi. Musiqa yaratish jarayonining algoritmlashuvi insoniyatning ko'p asrlik ijod haqidagi tasavvurlarini qayta ko'rib chiqishga majbur etmoqda. Bugungi kunda generativ tizimlar inson ishtirokisiz, faqat matnli buyruq asosida to'liq kompozitsiya yaratishga qodir. Bu jarayon san'at tarixida yangi bosqichni boshlab berdi.

An'anaviy estetik nazariyada ijodkorlik insonning ichki tajribasi, tasavvuri va ma'naviy-intensional faoliyati bilan bog'langan. Immanuel Kant ijodiy jarayonni "geniy" tushunchasi orqali izohlar ekan, san'atni ongli ravishda qoidalar bilan emas, balki ichki tabiiy iste'dod orqali yuzaga keladigan hodisa sifatida talqin qilgan. Roman Ingarden esa san'at asarini ko'p qatlamli ontologik tuzilma deb ko'rsatib, uning to'liq mavjudligi ijro va qabul jarayonida amalga oshirishini ta'kidlagan. Ushbu qarashlar asosida mualliflik shunchaki texnik yaratuvchanlik emas, balki estetik niyat va ma'naviy mas'uliyatning ifodasidir.

Sun'iy intellekt asosida yaratilgan musiqa esa boshqa ontologik asosga ega. Algoritm mavjud ma'lumotlar to'plamini tahlil qilib, ehtimollik asosida kombinatsiyalar hosil qiladi. Bu jarayon tashqi ko'rinishda ijodiy natija berishi mumkin, biroq u ichki tajriba va ongli estetik niyatga ega emas. Shuning uchun bu yerda ijodkorlikning mohiyati masalasi yuzaga keladi: hisoblash jarayoni bilan yuzaga kelgan yangilikni badiiy ijod deb atash mumkinmi? Mualliflik masalasi yanada murakkabdir. Klassik huquqiy va estetik modelda asar muallifi aniq shaxs sifatida e'tirof etiladi. Generativ tizimlarda esa mualliflik ko'p qatlamli jarayonga aylanadi. Bir tomondan, algoritumni ishlab chiqqan

dasturchilar mavjud. Ikkinchi tomondan, tizimni o'rgatgan ma'lumotlar bazasida minglab ijodkorlarning asarlari mujassam. Uchinchi tomondan, tizimga buyruq bergan foydalanuvchi mavjud. Natijada mualliflik individual emas, kollektiv va tizimli shaklga o'tadi. Bu esa mualliflikning klassik individual modelini ontologik jihatdan zaiflashtiradi.

Milliy musiqa san'ati kontekstida ushbu jarayon yanada chuqurroq muammolarni keltirib chiqaradi. O'zbek an'anaviy musiqa maktabi, ayniqsa maqom ijrochiligi, og'zaki an'ana, ustozshogird uzviyligi va shaxsiy talqin tamoyiliga asoslanadi. Bu tizimda ijrochining shaxsiy estetik qarori muhim ahamiyat kasb etadi. Maqomning har bir ohangi, har bir pauzasi ijrochining ichki dunyosi bilan uyg'unlashadi. Demak, milliy musiqa san'atida mualliflik faqat kompozitorlik emas, balki ijrochilik darajasida ham namoyon bo'ladi.

Algoritmik tizimlar esa ko'proq global musiqiy standartlarga tayangan holda ishlaydi. Ular temperatsiyalashgan tovush tizimi, ommabop strukturaviy model va qisqa shaklli kompozitsiyalarga moyil. Milliy musiqa esa ko'pincha mikrointonatsion o'tishlar, murakkab lad tizimi va uzoq shaklli dramaturgiyaga ega. Agar generativ tizimlar ushbu nozikliklarni soddalashtirsa, milliy musiqaning ichki estetik mantiqi buzilishi mumkin.

Bundan tashqari, ijod jarayonining soddalashuvi pedagogik jihatdan ham xavf tug'diradi. Musiqa ta'limi tarixan sabr, takror va uzoq muddatli mahorat shakllanishiga asoslangan. Algoritmik vositalar esa "tezkor natija" madaniyatini kuchaytiradi. Bu esa yosh avlod ongida ijod jarayonining chuqurligi emas, mahsulotning tezligi muhim degan qarashni shakllantirishi mumkin.

Shu bilan birga, sun'iy intellektni mutlaq tahdid sifatida ko'rish ham ilmiy jihatdan biryoqlama yondashuv bo'ladi. Texnologiya o'z-o'zidan xavf emas; uning qo'llanilish shakli muhimdir. Agar algoritmik tizimlar ilmiy tahlil, arxivlash, notalash va pedagogik simulyatsiya vositasi sifatida ishlatilsa, ular milliy musiqa rivojiga xizmat qilishi mumkin. Muammo texnologiyada emas, balki estetik mezonlarsiz foydalanishdadir.

Shunday ekan, sun'iy intellekt davrida mualliflik va ijodkorlik tushunchalarini qayta talqin etish zarur. Mualliflikni uch qatlamli model asosida ko'rib chiqish maqsadga muvofiq: texnik mualliflik (algoritm yaratuvchisi), ma'lumotli mualliflik (dataset manbalari) va operativ mualliflik (foydalanuvchi). Biroq ushbu model insoniy estetik niyatni to'liq qamrab olmaydi. San'atning ontologik mohiyati baribir insoniy ong va ma'naviy mas'uliyat bilan bog'liq bo'lib qoladi.

Sun'iy intellekt asosida yaratilgan musiqa mualliflik masalasini nafaqat estetik, balki huquqiy jihatdan ham murakkablashtirmoqda. Klassik mualliflik huquqi nazariyasiga ko'ra, asar yaratuvchisi – ongli, ijodiy qaror qabul qiluvchi shaxsdir. Mualliflik huquqi aynan shu shaxsning intellektual mehnatini himoya qilish uchun joriy etilgan.

Biroq generativ tizimlar sharoitida mualliflik kimga tegishli degan savol ochiq qolmoqda. Bir necha ehtimoliy subyektlar mavjud:

1. Algoritmni yaratgan dasturchilar;
2. Modelni o'rgatishda foydalanilgan asarlar egalari;
3. Tizimga buyruq bergan foydalanuvchi;
4. Yoki tizimning o'zi (bu esa huquqiy jihatdan tan olinmaydi).

Ko‘plab mamlatlarda sun‘iy intellekt tomonidan to‘liq avtomatik tarzda yaratilgan asarlar mualliflik huquqi obyekt sifatida tan olinmaydi, chunki ularda insoniy ijodiy hissa yetarli darajada mavjud emas.

Shu bilan birga, agar foydalanuvchi prompt orqali aniq estetik yo‘nalish belgilasa, ayrim yurisdiksiyalarda u muallif sifatida ko‘rilishi mumkin. Biroq bu holatda ham algoritm tomonidan

Generativ tizimlarda mualliflik huquqi

qay darajada mustaqil qaror qabul qilinganini aniqlash mushkul. Yana bir murakkab masala — ma‘lumotlar bazasi (dataset) muallifligi. Generativ tizimlar millionlab mavjud asarlar asosida o‘qitiladi. Agar model milliy yoki an‘anaviy musiqiy namunalardan foydalansa, ularning egalari roziligisiz stilistik o‘xshashlik yaratish huquqiy va axloqiy savollarni tug‘diradi.

Milliy musiqa san‘ati nuqtai nazaridan bu ayniqsa dolzarbdir. Agar algoritm maqom yoki an‘anaviy kuylarning stilistik modelini o‘zlashtirib, “yangi” kompozitsiya yaratsa, bu madaniy merosdan tijoriy foydalanish shakliga aylanmayaptimi? Og‘zaki an‘anaga asoslangan san‘at turlari ko‘pincha individual muallifga emas, kollektiv merosga tegishli hisoblanadi. Demak, generativ tizimlar bu merosdan foydalanayotganda, madaniy egalik va etik me‘yorlar masalasi yanada dolzarblashadi.

Shu bois sun‘iy intellekt musiqasi sharoitida mualliflik huquqini qayta ko‘rib chiqish zarur. Faqat individual mualliflik emas, balki kollektiv madaniy merosni himoya qiluvchi mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim. Aks holda, milliy musiqiy an‘analar algoritmik tijorat obyektiga aylanishi xavfi mavjud.

Ilmiy tahlil biryoqlama bo‘lmasligi lozim. Sun‘iy intellektni mutlaq tahdid sifatida talqin qilish ilmiy xolislikka to‘g‘ri kelmaydi. Aksincha, ayrim tadqiqotchilar generativ tizimlarni yangi ijodiy bosqich deb baholamoqdalar.

Birinchidan, sun‘iy intellekt kompozitor uchun kengaytirilgan vosita vazifasini bajarishi mumkin. U tezkor variantlar ishlab chiqish, harmonik yechimlarni sinab ko‘rish yoki orkestratsiya variantlarini modellashtirishda yordam beradi. Bu jarayon inson ijodini cheklamaydi, balki uni boyitishi mumkin.

Ikkinchidan, inson va algoritm hamkorligi natijasida yangi estetik shakllar yuzaga kelishi ehtimoli mavjud. Tarixda ham texnologik yangiliklar — nota yozuvining paydo bo‘lishi, fortepiano mexanizmining takomillashuvi, ovoz yozish texnologiyasi — dastlab shubha bilan qarshi olingan, ammo keyinchalik san‘at taraqqiyotiga xizmat qilgan.

Uchinchidan, sun‘iy intellekt musiqiy tadqiqotlar uchun kuchli analitik vosita bo‘lishi mumkin. Masalan, murakkab lad tizimlarini matematik tahlil qilish, tarixiy ijro variantlarini

solishtirish, katta hajmdagi arxiv materiallarini tizimlashtirish kabi yo‘nalishlarda u samarali natija beradi.

Biroq bu ijobiy imkoniyatlar faqat insoniy nazorat va estetik mezonlar mavjud bo‘lgandagina o‘z samarasini beradi. Agar algoritm ijodning o‘rnini bosuvchi subyekt sifatida qabul qilinsa, san’atning ontologik mohiyati o‘zgaradi. Agar u yordamchi vosita sifatida qo‘llansa, insoniy ijodkorlik ustuvorligi saqlanadi.

Shu nuqtai nazardan, masala “AI — yaxshi yoki yomon” degan oddiy qarama-qarshilik emas. Asosiy savol shundan iboratki: biz texnologiyani qanday estetik va madaniy mezonlar asosida boshqaramiz?

Sun’iy intellekt asosida yaratilgan musiqa zamonaviy estetik tafakkur oldiga tub savollarni qo‘ymoqda. Eng avvalo, mualliflik va ijodkorlik tushunchalari o‘zining klassik individual shaklidan chiqib, ko‘p qatlamli va tizimli jarayonga aylanmoqda. Algoritm, ma’lumotlar bazasi va foydalanuvchi o‘rtasidagi murakkab o‘zaro aloqalar sharoitida “asar egasi”ni aniq belgilash qiyinlashmoqda. Bu esa nafaqat huquqiy, balki ontologik va madaniy muammolarni ham yuzaga keltiradi.

Ijodkorlik tarixan insoniy ong, estetik niyat va ma’naviy mas’uliyat bilan bog‘liq hodisa sifatida talqin etilgan. Generativ algoritmlar esa yangilikni kombinatorik model asosida hosil qiladi. Tashqi shakl jihatidan ular estetik mahsulot yaratishi mumkin, biroq bu mahsulot insoniy tajriba va ichki ruhiy kechinmaga tayangan ijod bilan ontologik jihatdan tenglashtirilmaydi. Shu bois algoritmik generatsiyani ijodning o‘rnini bosuvchi subyekt sifatida emas, balki inson ijodining texnologik kengaytmasi sifatida ko‘rish maqsadga muvofiqdir.

Milliy musiqa san’ati kontekstida masala yanada mas’uliyatli tus oladi. An’anaviy musiqa maktablari shaxsiy talqin, ustoz-shogird uzviyligi va madaniy xotira asosida shakllangan. Agar generativ tizimlar ushbu murakkab estetik qatlamni soddalashtirsa yoki tijoriy mahsulotga aylantirsa, milliy identitetning ichki mohiyati zaiflashishi mumkin. Shu bois sun’iy intellektdan foydalanishda madaniy-filtrlangan yondashuv zarur: texnologiya milliy estetik mezonlar asosida boshqarilishi lozim.

Biroq sun’iy intellektni mutlaq tahdid sifatida talqin qilish ham ilmiy xolislikka to‘g‘ri kelmaydi. U tahliliy vosita, arxivlash mexanizmi, pedagogik yordamchi sifatida katta imkoniyatlarga ega. Muammo texnologiyada emas, balki uning nazoratsiz va estetik mezonlarsiz qo‘llanishidadir.

Demak, asosiy vazifa — inson markazli estetik modelni saqlab qolishdir. San’atning ontologik mohiyati insoniy ong va ma’naviy mas’uliyat bilan bog‘liq ekan, har qanday algoritmik tizim ushbu mezonlarga bo‘ysundirilishi zarur. Aks holda, biz shaklan mukammal, ammo ma’naviy chuqurlikdan mahrum mahsulotlar hukmron bo‘lgan davrga kirib qolishimiz mumkin.

Sun’iy intellekt davri san’at uchun sinov davridir. Bu sinovdan muvaffaqiyatli o‘tish esa texnologiyani inkor etish bilan emas, balki insoniy estetik qadriyatlarni ustuvor saqlash bilan amalga oshiriladi. San’at inson ruhining ifodasi bo‘lib qolishi kerak — algoritm esa uning xizmatkor vositasi sifatida.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Abduqodirov M. Musiqa nazariyasi asoslari. – Toshkent: Musiqa, 2010. – 180 b.
2. Jabborov A. O‘zbek musiqa tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1992. – 240 b.
3. Rajabiy Y. O‘zbek xalq musiqasi. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 1955. – 300 b.
4. Matyoqubov O. Maqomot. – Toshkent: Fan, 2004. – 320 b.
5. To‘xtasinov N. Maqom ijrochiligi an’analari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2015. – 210 b.

6. Dadayev, A. (2025). O 'ZBEK MAROSIM MUSIQASIDA KOLLEKTIV RITM SINKOPLARI: IJTIMOIIY FUNKSIYALAR VA MUSIQIY MEXANIZMLAR. *Oriental Art and Culture*, 6(5), 33-40.
7. Ermanova, D. (2024). ABOUT MUSIC CULTURE AND PIANO. *Modern Science and Research*, 3(10), 76-79.
8. Daulatbek, A., & Dilafruz, E. (2025). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MASTERY IN TEACHING VARIETY PERFORMANCE TO STUDENTS. *SHOKH LIBRARY*.
9. Dilafruz, E. (2025). THE IMPORTANCE OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF THE STUDENT IN THE PROCESS OF PIANO PRACTICE. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE*, 3(11), 115-123.
10. Yusupaliyeva, D. Q. (2024). NOMODDIY MADANIY MEROSNI MUHOFAZA QILISH, ASRASH VA TARG'IB ETISH MASALALARI. *Inter education & global study*, (4 (1)), 334-342.
11. Alfiya, Q. (2023). Milliy Musiqa San'ati Va Yoshlar Tarbiyasi. *Journal of Creativity in Art and Design*, 1, 16-20.
12. Nazarbaevna, Q. A., & Serjanovich, K. S. (2024). The Importance of Scenario in Cultural Events. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4, 259-262.
13. Nazarbaevna, Q. A., & Saliyevna, Y. Z. (2025). SPECIFIC FEATURES AND CHALLENGES OF TEACHING AMATEUR CHOREOGRAPHY TO STUDENTS. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE*, 3(10), 95-103.
14. Olimjonova, M., and J. Nishonova. "ACTING ARTS: TRADITIONS AND ISSUES OF DEVELOPMENT." *Science and Innovation* 1.8 (2022): 33-36.
15. Rahima, Y. (2023). The Role and Significance of Changes Into the Constitution in Personnel Training in the New Uzbekistan. *Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science*, 4(5), 185-188.
16. Yusupova, R. (2021). The physical and spiritual well-being of the younger generation in the destiny of the nation.
17. Рахимов, Б. М., & Худайберганава, М. А. (2017). О роли музыки в жизни человека. *Молодой ученый*, (31), 74-77.
18. Худайбергенава, М. О. (2024). SUN'IY INTELLEKT IMKONIYATLARIDAN FOYDALANIB MUSIQA DARSLARINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH.(PREZIDENT MAKTABLARI 6–7–SINF O 'QUVCHILARI MISOLIDA). In *Oriental Conferences* (Vol. 1, No. 1, pp. 252-257). ООО «SupportScience».
19. Худайбергенава, М. (2024). О 'ZBEKISTONDA MUSIQA SAVODXONLIGI DARSLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA FINLYANDIYA TAJRIBASIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. *Nordic_Press*, 5(0005).
20. Oybekovna, K. M. RHYTHM AND ALGORITHM: THE SYNERGY OF MUSIC EDUCATION WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE.
21. XUDAYBERGENOVA, M. (2025). MUSIQA TA'LIMI SOHASIDA FINLYANDIYA TAJRIBASI: PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING TAHLILI. «*ACTA NUUZ*», 1(1.6. 1), 188-189.
22. Malika, K. (2025). THE DEVELOPMENT PATH OF MUSIC EDUCATION IN UZBEKISTAN AND ITS CURRENT CONDITIONS. *SHOKH LIBRARY*, 1(12).
23. XUDAYBERGENOVA, M. (2024). O 'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA MUSIQA O 'QITISHNING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA TAVSIFI. *News of the NUUZ*, 1(1.9. 1), 223-225.

24. Kolkanatov, A. (2023). IFTIKHORI TIMSOLI TUMOR BRANCH. *JOURNAL OF HEALTHCARE AND LIFE-SCIENCE RESEARCH*, 2, 67-69.
25. Nazarbai, K. A. (2023). NEW VOICE IN UZBEK DIRECTION. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, 2, 65-70.
26. Yusupalieva, D. K. (2020). Development of mutually beneficial cooperation of Uzbekistan within the SCO. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 5(85), 901-903.
27. Yusupalieva, D. K., & Sodirzhonov, M. M. (2017). Mass media in Uzbekistan: development trends, dynamics and prospects. *Modern Science*, (1), 23-25.
28. Yusupalieva, D. K. (2020). Political role of television in the development of national ideology. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 6(86), 665-667.